

HEILIG VERBOND, Het, benaming van een beperkt genootschap in de schoot van De Toekomst

(z. aldaar), de zogenaamde „eerste graad”, als zodanig opgericht op 4 december 1845 onder invloed van het Brusselse medelid Wolff, die vooral romantisch-geheimzinnige en maçonnieke vormen wenste in te voeren.

Onder zijn invloed werden ook verschillende geplogenheden aangenomen: de vergaderingen verliepen volgens een bepaald ritueel, de leden kregen een bepaalde titulatuur (heermeester, broeder, spreker), evenals de afdelingen, meesterschappen geheten (Rubenskamp te Antwerpen, tevens hoofdmeesterschap, Arteveldekamp te Gent, Anneesenskamp te Brussel en Breydelkamp te Brugge), men had een eigen jaartelling, beginnend met 1302 enz. Eind 1846 zou Het Heilig Verbond of de Toekomst 48 leden geteld hebben, van wie 37 te Antwerpen.

Het Heilig Verbond wilde alle flamingantische krachten bundelen en een bezielende en coördinerende kern zijn, los van partijpolitiek, maar ernaar strevend om de Vlaamse belangen niet alleen artistiek en literair te doen gelden, maar ook politiek. Het ijverde voor het herstel van de moedertaal in het onderwijs (1846), richtte zich te Antwerpen tot de liberalen om op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen twee plaatsen te bezetten, maar werd afgewezen. De Antwerpse afdeling verzette zich tegen de oprichting van de maatschappij Het Taelverbond, gepland door de Brusselsē flaminganten, omdat men daarin een bedreiging zag voor de eigen activiteiten. Maar de tegenstelling katholiek-liberaal was op praktisch-politiek plan bezwaarlijk te verdoezelen of te verzoenen, hoezeer dat ook het streven van de „broeders” was. Daardoor en door persoonlijke tegenstellingen en veten tussen de afdelingen onderling en in die afdelingen zelf, kwam er onenigheid. Van der Voort nam ontslag, Van Kerckhoven werd gerangeerd omdat hij de bezworen verbintenissen niet wilde nakomen. Over De Toekomst/Het Heilig Verbond is weinig bekend, niet alleen vanwege de geheimzinnigheid waarmee men te werk ging, maar vooral doordat het archief, waaruit Pol de Mont in 1883 nog kon putten, verloren schijnt te zijn gegaan en men zich moet baseren op zijn korte mededeling en op enkele schaarse brieven van H. Conscience, M. van der Voort, J. de Laet. In 1847 werd er in die correspondentie geen gewag meer gemaakt van Het Heilig Verbond, zodat de activiteit alleszins van korte duur is geweest. De verstandhouding tussen de flaminganten werd er beslist niet door verbeterd of verstevigd.

LITERATUUR: E. Mertens, *Hendrik Conscience. Levensbeschrijving*, in *Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle* (1883, p. 190-197); - A. Jacob, *Briefwisseling van, met en over Hendrik Conscience uit de Jaren 1837 tot 1851*, II (1914, p. 176-195); - P. de Mont, *Drie groote Vlamingen* (1922); - L. Wils, *De politieke oriëntering van de Vlaamse Beweging* (1959); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, II (1971, tweede uitgave).

AUGUST KEERSMAEKERS